

Справаздача рэалізацыі праекту у рамках грамадскай кампаніі пад назвай “Пазнай свайго суседа! – польска-беларускія сустрэчы дзяцей і моладзі” даручанага Міністэрствам Адукацыі.

Назва акцыі: “Крэатыўная адукацыя – абмен школьнай моладзі з Польшчы і Беларусі.

У днях ад 21 ліпеня да 30 ліпеня 2011 года (10 – дзённы тур) у Броку над Бугам (ваяв. Мазавецкае) адбыўся абмен з удзелам школьнай моладзі ва ўзросце 15 – 20 год з Польшчы і Беларусі. У праекце удзельнічалі 40 асоб, у тым ліку: 20 удзельнікаў з беларускага боку (гэта 50 % агульнай колькасці) з арганізацыі Caritas ў Баранавічах (Пінская даяцэзія) і 20 асоб з польскага боку з секі экалагічных супольнасцей “Promyk Dnia”. Дадатковай вартасцю праекта быў удзел і ўклад працы 6 валанцёраў з гэтых арганізацый.

Натхненнем да напісання праекту былі словы Леанарда да Вінчы “Прайшоў свет у пошуках тлумачэнняў з’яў, якіх я не разумеў. Адкуль узяліся мушы на піках гор. Чаму камень, які кінулі ў ваду стварае кругі хваляў, і чаму птушка трымаецца у паветры”. Мэтай інтэграцыйных сустрэч моладзі з Беларусі і Польшчы было узаемнае пазнанне, пераадоленне бар’ераў, адкрыццё на новае асяроддзе, новыя знаёмствы, адкрыццё новага досведу, пошук падабенстваў і розніцаў у рамках двух культур. Праграма абмену ўзмацніла будаўніцтва міжасабовых адносін, падтрымала прамоцыю рэгіёнаў. Паспрыяла таксама узаемнаму выкарыстоўванню удзельнікамі сваіх моўных здольнасцяў падчас камунікацыі ў трох мовах: ангельскай, польскай, расейскай.

Крэатыўнасць была асабліва сцю з істотным значэннем як у разуменні асабістага развіцця, так і дзеянняў дапамагаючых у актывізацыі моладзевай супольнасці. Падрыхтоўка і правядзенне адукацыйных семінараў, сустрэч з экспертамі ў сферы моладзевай палітыкі, арганізацыі візытаў у культуральных пляцоўках м.і. (напрыклад) Пулавах, Казімежу над Віслай, Цеханоўцу, а таксама у Варшаве дазволіла навізаць кантакты паміж польскай і беларускай моладдзю, а таксама узаемнае пазнанне культур абедзвюх краін. Былі пераломлены стэрэатыпы адносна розных народаў, моладзь мела магчымасць адкрыць сумесную гісторыю. У рамках рэалізацыі праекту выкарыстоўваліся креатыўныя і інавацыйныя метады правядзення заняткаў і семінараў, а дадатковай каштоўнасцю была прамоцыя валантарыяту.

У рамках праекту адбылася аднадзённая дэбата ўключаючая праблемы дэмакратыі, свабоды, кіравання, валантарыяту, краіны і права з удзелам лідараў і прадстаўнікоў кіравання і грамадскіх арганізацый. У першай палове дня адбываліся аўтарскія сустрэчы, якія ўводзілі ў тэматыку дэбаты, стымулюючыя інтэракцыю і актыўны дыялог, служылі абмену поглядаў, досведу і практыкавання метадаў вербальнай камунікацыі з націскам на ўшанаванне поглядаў другога чалавека і яго сістэмы каштоўнасцяў. У гэтай частцы панэлю удзельнічала Ізабэла Сяндэр, давераная асоба мазавецкага ваяводы да спраў супрацоўніцтва з грамадскімі арганізацыямі. Яна правяла лекцыю адносна функцыянавання і прынятых дзеянняў даверанай асобай, а таксама адносна моладзевай палітыкі. У якасці другога прэлегенту выступіў Кароль Кшычкоўскі, каардынатар праектаў з Асацыяцыі Цэнтра Валантарыяту. Ён падрыхтаваў прэзентацыю адносна валантарыяту разам з абавязковымі прававымі актамі, якія вызначаюць супрацоўніцтва

з валанцёрамі. Другая частка дэбатаў уключала семінарыйныя сустрэчы, мэтай якіх было стварэнне “малай супольнасці самакіравання” – выбар лідэраў груп, выбары лідара кампусу, апрацоўванне ўнутраных правілаў кампуса, абмеркаванне прынцыпаў супрацоўніцтва, а таксама метадаў вырашэння праблемаў, а таксама канфліктаў як неабходных элементаў сістэмы супольнасці самакіравання.

У праект абмену школьнай моладзі ўваходзіла таксама цікавая, адкрытая канцэпцыя правядзення вольнага часу у форме ўдзельніцтва ў дыялогу і крэатыўная візуалізацыя рэсурсаў Потльшы і Беларусі. Доказам гэтага было наведванне палацава-паркавага ансамбля ў Пулавах, дзе была рэзідэнцыя сям’і княжны Ізабэлі Эльжбеты Дороты з Флемінгаў Чартарыскай – вялікага мецэната мастацтва, творцы першага ў Польшы музея ў Святыні Сыбілі ў Пулавах, які сумесна з яе зборамі ў Дому Гатыцкім былі пачаткам цяперашняга Музея Чартарыскіх у Кракаве.

Візіт ў Пулавах пачаўся ад прадстаўлення выбраных твораў са збораў сям’і Чартарыскіх. На тэрыторыі ансамбля група была пад апекай ліцэнзіраванага правадніка ПТТК Крыстыны Олендэр. Наведванне складалася з двух этапаў, першым элементам сустрэчы была гаворка аб адукацыйнай праграме, а ў другой частцы гульня на тэрыторыі ў Пулавах – Адкрыццё слядоў гісторыі – Польша і Пулавы ад падзелаў па Каралеўства Кангрэсавае – дзеянні сям’і Чартарыскіх, быў гэта інтэрактыўны і надзвычай эфектыўны метады перадачы ведаў, які выкарыстоўваў метады самастойнага пошуку адказаў на пытанні. Мэтай карты да гэтай гульні (у дадатку мапа і прыклад карты) было замацаванне ведаў адносна сям’і Чартарыскіх і таксама Пулаў. Доказам крэатыўнага выкарыстоўвання элементаў адукацыйнай праграмы было бездакорнае выпайненне карт да гульні ўсімі ўдзельнікамі. Сабраныя карты бралі ўдзел пасля вяртання да Броку ў лясаванні ўзнагароды – сюрпрыза. Візіт у Пулавах як для моладзі польскай, так і для моладзі беларускай быў цікавым досведам і пазволіў адкрыць абсалютна новую інфармацыю адносна Польшчы, сям’і Чартарыскіх, а таксама музеяў. Наступным горадам, які ўзмоцніў аспект пазнавальнай праграмы было падарожжа да Казіміра Дольнага. Камірскія забыткі а таксама гісторыю горада група магла пазнаць дзякуючы Ніне Фуртас – ліцэнзіраванаму правадніку ПТТК, каторая прадставіла моладзі найбольш важныя факты з гісторыі горада і яго жыхароў. У рамках падарожжа была магчымасць наведаць Гару Трох Крыжоў, Касцёл Айцоў Францішканаў, а таксама пабачыць традыцыйны рынак на Малым Рынку. Удзельнікі праекту мелі магчымасць пазнаць Музей Сельскай Гаспадаркі ім. кс. Крыстафера Ключа ў Цеханоўцу. Скансэн знаходзіўся ў палацава-паркавым ансамбле з паловы 19 стагоддзя (гэта даўня маёмасць сям’і Стажэньскіх), быў адбудаваны пасля вайны ў 1966 – 1969.

Падарожжа да скансэну ў Цеханоўцу і наведванне экспазіцыі было пачаткам дыскусіі на тэму развіцця цывілізацыі, а таксама прычынай адкрыцця і знаходжання агульных элементаў культуры і традыцый. Наступным этапам праграмы было наведванне Астрогскага Замку ў Варшаве, які з’яўляецца сядзібай Музея Фрыдэрыка Шапэна. Гэта была непаўторная магчымасць пазнаёміцца з вялікім польскім кампазітарам і творцам, якім быў Фрыдэрык Шапэн. Такое праслежванне яго творчасці ад Жэлязавой Волі да Парыжа. Наведванне экспазіцыі абдывалася разам з аўдыё-правадніком, што таксама было нечаканым досведам для удзельнікаў. Групу таксама запрасілі на шпацыр Па

Каралеўскім Тракце ад Новага Свету праз Кракаўскае прадмесце, Прэзідэнцкі палац, семінарыйны касцёл, касцёл св. Ганны, Замкавы пляц, Катэдру, Рынак, Барбакан, вул. Длугая да Палацу Красінскіх і помніка варшаўскага паўстання. Шпацыр узбагаціў сваімі ведамі і гісторыямі а старой Варшаве, Крыстафер Кшывіцкі (таксама па расейску) – праваднік па Варшаве.

Элементарнай спартыўнай барацьбы ў праекце была “Вясёлая алімпіяда”. Гэта была выдатная форма заняткаў накіраваная на інтэграцыю групы і барацьбу паміж камандамі пры адначасовым выкарыстоўванні і прамаванні прынцыпаў гульні. “Вясёлая алімпіяда” была нетыповым турнірам. Гэта шэраг заданняў на эфектыўнасць, спрытнасць, сілу, камандных гульняў на кшталт алімпійскіх спаборніцтваў. Моладзь ахвотна прадстаўляла свае здольнасці і майстэрства ў вобласці фізічнай культуры. У рамках заняткаў было прыгатавана 6 заданняў, на прыклад, гульня ў мяшках, мера, стральніца. Адначасова на заканчэнне алімпіяды было магчымым правесці таксама агульны турнір па валейболу, у каторым узязі ўдзел таксама выхаваўцы і моладзь з блізкіх пляцовак.

Над цэласнасцю заняткаў даглядаў Рафал Свёнтковскі, спартовец бега на арыентацыю, медаліст ў гэтай дысцыпліне на ўзроўні нацыянальным і еўрапейскім, спартыўны інструктар. Мерытарычна ў спартовым турніры дапамагаў Барташ Гурэцкі – студэнт Акадэміі Фізічнага Выхавання, шматлікі ўдзельнік марафону. Моладзь поўнасцю захапілася рэалізацыяй праекту, прадстаўляла шмат сваіх здольнасцяў і спартыўнага майстэрства. Важную ролю сыгралі таксама валанцёры з сацыяльных пакояў “Промык дня”. Дзякуючы іх дапамозе была прыгатоўлена тэрыторыя да рэалізацыі алімпіяды. Валанцёры поўнілі функцыю іструктараў і суддзей у дадзеных спаборніцтвах. Спартыўныя турніры суправаджаліся каментарыямі галоўнага вядучага. Усім удзельнікам Алімпіяды былі ўручаны дыпламы, а тры каманды-пераможцы атрымалі ўзнагароды. За падтрымку і ўдзел у выбраных спаборніцтвах узнагароду атрымалі таксама выхаваўцы і валанцёры.

У межах праграмы таксама былі рэалізаваныя заняткі, скіраваныя на адкрыццё талентаў у спорце. У рамках прыгатаванняў да Еўра 2012 моладзь – удзельнікаў праекту запрасілі на футбольны турнір. Былі прыгатаваныя пляцоўкі да валейболу, футболу, бадмінтона, фларболу. Матчы праводзіліся ў сістэме кола і кубка. Каманды, якія на дадзены момант не гулялі ў турнірных матчах, маглі карыстацца гульнямі адпачынку. Заняткі, таксама і ў перыяд прыгатаванняў, як і падчас рэалізацыі, падтрымліваліся валанцёрамі, якія былі даступныя ўвесь час турніру. Кожны ўдзельнік заняткаў атрымаў памятны гаджэт а тры каманды-пераможцаў атрымалі ўзнагароды ў якасці медалёў.

Наступным пунктам польска-беларускага абмену былі семінары “Разам бяспечна”. Усе ўдзельнікі лагера аб’яднаныя былі праграмай курса аказання першай дапамогі і захавання ў крытычных сітуацыях. Гэта быў выдатны інструмент, які будзе адказнасць, фарміруе навыкі, перадае практычныя веды ў вобласці аказання першай дапамогі і ратавання чалавечага жыцця. Заняткі з трэнерамі і медыцынскімі ратаўнікамі, гаворка аб першасных прынцыпах BLS (Basic Life Support), практычныя заняткі з выкарыстоўваннем абсталявання і падручных інструментаў, мадэляванне падзеяў і сітуацый, практыкаванні эвакуацыі – усё гэта было цікавым досведам падчас 8 гадзіннай сустрэчы з практыкай.

Семінары праводзіліся 2 трэнерамі, медыцынскімі ратаўнікамі, якія штодзённа працуюць у варшаўскай службе хуткай дапамогі. Моладзь падчас заняткаў задавала пытанні і ахвотна ўдзельнічала ў практыцы, што было доказам таго, што семінары такога кшталту вельмі патрэбныя. Група была падзеленая на дзве падгрупы. Беларуская каманда ўдзельнічала ў заняткаў, якія праводзіліся па польску разам з перакладчыкам, што аблегчыла параўменне. Ратаўнікі прыгатавалі таксама спецыяльныя заданні з вобласці масавых падзеяў. Гэты элемент семінара дазволіў удзельнікам прыняць удзел у мадэляваным здарэнню і праверыць узровень практычных здольнасцяў груп, якія ўдзельнічалі ў праграме. Кожны ўдзельнік на канец заняткаў атрымаў памятнае адлюстраванне а таксама картку – т.зв. “ланцужок выжывання” з інструкцыяй паводзінаў падчас здарэння (прыклад карты ў дададтку). Варта дадаць, што рэалізаваная праграма “Разам бяспечна” была таксама пазітыўна ацэненая Міністэрствам Здароўя і рэалізаваная ў рамках акцыі Міністэрства Здароўя “Здаровыя канікулы”.

У рамках крэатыўнай рэалізацыі паректу адбыліся таксама музычныя семінары пад назвай “Спантанны Шапэн”. Музыка як прыклад экспрэсіі была важным элементам заняткаў. Удзельнікі – моладзь, выхаваўцы, валанцёры, атрымалі свой інструмент. Агульна група мела 50 афрыканскіх, арыгінальных барабанаў. Пад даглядам інструктара, групы практыкавалі барабанную тэхніку, вучыліся кампанаваць уласныя рытмічныя секвенцыі. Па меры набывання досведу і эмацыянальнага пазнання і пачуцця рытму, далучалася наступная секцыя барабанаў, да моманту паўстання прыгожай меладычнай лініі з характэрнай рытмікай, барвай і спантаннай перадачай. Геніяльны інструмент, які паказвае веліч і значэнне аднаго інструмента і музыкі ў рамках вялікага аркестру. Гэта даказала, што поўная сінхранізацыя і агульнае дзеянне дазваляюць дасягнуць рэчаў сапраўды вялікіх. Заняткі праводзіліся Якубам Пагажэльскім, знакамітым музыкам, бубначом, першапачаткоўца ў гэтай вобласці ў Польшчы.

Згодна леанардаўскай канцэпцыі “мастацтва з’яўляецца мерай велічы чалавека” у наступны дзень адбыўся мастацкі пленэр. Менавіта гэтая думка суправаджала моладзь, якая ўдзельнічала ў мастацкіх занятках. Семінары праводзіліся ў трох групах. Першая група стварыла гігантычны калаж на базе гісторыі вобразу Леанарда да Вінчы “Дама з гарнастаем”. Быў гэта цікавы досвед, таму што ніхто не ўсвядамляў, якую таямніцу хавае адзін з найбольш вядомых вобразаў Леанарда да Вінчы. Моладзь падчас некалькігадзінных заняткаў падрыхтавала агромную дошку, на якой прадставіла сваю сучасную інтэрпрэтацыю вобраза. Другая група была зацікаўлена творамі знакамітага аўстрыйскага мастака і графіка Густава Клімта. Моладзь пазнала творы такія, як “Данаэ” і “Пацалунак”. Было гэта прычынай дыскусіі на тэму адносінаў, а таксама *savoir-vivre*. Трэцюю групу запрасілі пазнаёміцца з сакрэтамі мастацтва на палатне, дошцы, тэхнікі графікі, маляванні вуглём. Практыкаванні малюнка жывой натуре прабудзілі ўяўленне як хлапцоў, так і дзяўчын. Група да здзіўлення вядучага, вельмі ахвотна ўдзельнічала ў занятках, паказваючы многа эмоцый і ахвоты выказвання з дапамогай мастацтва. Пры мальбертах паўсталі прыгожыя творы – партрэты, краявіды, нацюрморты. Заняткі былі прыгатоўлены і праводзіліся Зофіяй Апалінскай, мастак-пластык, шматгадовага настаўніка і педагога.

У наступны дзень моладзь удзельнічала ў занятках-семінарах стымулюючых пачуцці і ўяўленне. Гэта цыркавое мастацтва было галоўнай тэмай заняткаў. Хада на рознага

тыпу хадулях, элементы ілюзіі, тысячы спосабаў жанглявання, гульня з выкарыстоўваннем самых розных рэквізітаў падчас прадстаўлення, практыкаванне раўнавагі на лініі, элементы акрабатыкі, заняткі з выкарыстаннем агню – усе гэта дазволіла пазнаёміцца з акрабатычным мастацтвам незнаемым удзельнікам семінараў. Заняткі далі магчымасць праявіць свае здольнасці. Можна было захапляцца, як моладзь дасканала спраўляецца з жанглёркай, ходзіць на хадулях альбо выконвае складаныя элементы акрабатыкі. Кожны ўдзельнік атрымаў памятныя фігуры і жывелаў, выкананых з доўгіх, скручаных балонікаў. Заняткі былі падрыхтаваныя і праводзіліся Мацеем Божай, акторам, цыркавым мастаком.

У праграме абмену таксама ўключаны быў польска-беларускі кулінарны дзень. Гэта была магчымасць выявіць свае таленты і прадставіць сямейныя кулінарныя традыцыі. Агульнае прыгатаўленне пасілку было важным элементам многіх культур, які іх звязваў і збліжаў. У народных групах апрацавалі і прыгатавалі меню развітальнай вячэры. Кожная група прадставіла і прыгатавала да дэгустацыі найбольш характэрныя стравы сваёй краіны і рэгіёну.

Дадатковай вартасцю быў удзел школьнай моладзі ў практыкаваннях у вымярэнні рэлігійным, якія былі таксама важным аспектам праекту.

Праведзеныя дзеянні і заняткі дапамаглі павысіць свядомасць дзяцей і моладзі на тэму рэсурсаў адносна культурнага значэння і добрасуседскіх традыцый. Павялічыла гэта таксама свядомасць існуючых адносінаў паміж Польшчай і Беларуссю. Праведзеныя крэатыўныя семінары прывялі да ўзбуджэння навуковай і прасацыяльнай зацікаўленасці. Гэты абмен дапамог паглыбіць у ўдзельнікаў пазітыўны вобраз іншых культур а таксама падтрымаў дыялог, супрацьдзейнічаў прадуматасцям, расізму і усялякім з'явам вядучым да выключэння. Добрыя практыкі як адносна беларускага боку, так і польскага былі паказаныя ў агульных працах ў рамках заняткаў і семінараў.

Дадатковым дакументам праекту з'яўляецца галерэя здымкаў польска-беларускага абмену 2011 размешчаная на сайце www.promykdnia.pl. Ён з'яўляецца доказам правядзення асобных семінараў і заняткаў у вобласці адукацыі, культуры, спорту, а таксама прамоцыі валанцёрства сярод школьнай моладзі.

Важнай была прамоцыя праекту на антэне Польскага Радыё для Замежжа ў рамках перадачы Беларускай Рэдакцыі – “Польшка – беларускі абмен”, падрыхтаваны журналісткай Аннай Задрожнай – 30 ліпеня 2011 а гадзіне 15.30. Яе тэкставую версію можна прачытаць (па польску ў дадатку) і паслухаць на сайце www.radyjo.net альбо www.promykdnia.pl